
**SCURT ISTORIC AL ASOCIAȚIUNII ROMÂNE
PENTRU ÎNAINȚAREA ȘI RĂSPÂNDIREA ȘTIINȚELOR**

Elvira BOTEZ

Observatorul Astronomic Cluj-Napoca

elvirabotez@email.ro

Abstract. This association was founded in 1902, on dr. C. I. Istrati initiative, by co-operation of the Society of sciences from Bucharest with three scientific societies from Jassy, and had the task to thrive the sciences in our country, to study our social and economical problems, and also to permit to ordinary people the access to the whole acquired scientific knowledge. In accordance with its statute, the association organized between 1902-1912, 8 congresses, during which there were presented special subject communications and national interest essays, conferences of spreading sciences and also organized regional exhibitions, excursions and artistically performances. After its last congress in 1934, its existence stopped. It is suggested that a close and extended history of this association could be a good subject of a student dissertation in the history of sciences.

Cu mai bine de un secol în urmă a luat naștere în țara noastră, inspirată după modelul asociațiilor similare din Anglia (*British Association for the Advancement of Science*, 1831) și din Franța (*Association française pour l'avancement des sciences*, 1872), la inițiativa **dr. C. I. Istrati**, *Asociațiunea română pentru înaintarea și răspândirea științelor*. Ea s-a constituit în capitala Moldovei - Iași - unde s-a ținut primul ei congres între **2 - 5 iunie 1902**, din conlucrarea *Societății de științe din București* cu societățile surori din Iași: *Societatea medicilor și naturaliștilor*, *Societatea științifică* și *Societatea "Archiva literară și științifică"*.

La deschiderea congresului, **dr. C. I. Istrati** a arătat importanța Asociațiunii, care servește ca legătură între toți aceia care se ocupă cu știința printre români, de oriunde ar fi ei, ea putând realiza - după **Academia Română** - unitatea culturală a neamului nostru. Orice realizare științifică făcută de un român, ne va face cunoscuți străinătății în mod avantajos, va dezvolta încrederea în noi, iubirea între frați și conlucrarea tuturor în aceeași direcție. **Ludovic Mrazec** arată scopul congreselor științifice naționale care, pe lângă comunicări de știință pură și strângerea legăturilor între oamenii de știință ai aceleiași națiuni, este de a discuta interesele țării, iar după **Dragomir Hurmuzescu**, rezultatul congresului va fi stabilirea unei opinii științifice publice, considerând imperios necesară stabilirea nomenclaturii științifice. [În volumul congresului 2 s-a publicat "Vocabular" de **C. Climescu** și **Gh. Țițeica**].

Expunând un scurt istoric al Asociațiunii, nu vom zăbovi asupra tuturor problemelor de la acest congres și de la următoarele, ci le vom sintetiza, pentru a da o vedere de ansamblu a acestora și o idee clară a ceea ce a fost Asociațiunea. Aceasta a ținut opt congrese în perioada antebelică, având următorii președinți:

1. Iași, **2 - 5 iunie 1902**, președinte: **Petre Poni** (1841-1925), membru "activ" al Academiei Române din 1879, de 4 ori președinte al ei.

2. București, **21 - 25 septembrie 1903**, președinte: **dr. Constantin Istrati** (1850-1918), membru titular al Academiei Române din 1899, de 3 ori președinte al ei.

3. Constanța, **26 - 30 septembrie 1904**, președinte: **ing. Elie Radu** (1853-1931), membru onorar al Academiei Române din 1926.

4. Craiova, **25 - 27 septembrie 1905**, președinte: **Ștefan Hepites** (1851-1922), membru titular al Academiei Române din 1902, de 3 ori vicepreședinte și o dată secretar general al ei.

5. București, **7 septembrie - 1 octombrie 1906**, președinte: **dr. Constantin Istrati**.

6. Focșani, **20 - 22 septembrie 1909**, (ocazionat de semicentenarul Unirii Principatelor), președinte: **Petre Poni**.

7. Târgoviște, **23 - 25 septembrie 1911**, președinte: **ing. Ion Ionescu (Bizeț)** (1870-1946), membru corespondent al Academiei Române din 1919, unul dintre "stâlpii" **Gazetei Matematice**.

8. Galați, **4 - 7 octombrie 1912**, președinte: **Gheorghe Țițeica** (1873-1939), membru titular al Academiei Române din 1913, de 2 ori vicepreședinte și de 2 ori secretar general al ei.

Statutul Asociațiunii a fost adoptat la congresul 2, și el prevedea pe lângă publicații și premii, sprijin bănesc pentru instituții sau specialiști cu rezultate în cercetare utile țării, instituirea de conferințe și cursuri serale pentru vulgarizarea științelor și aplicațiilor acestora; ținerea unui congres anual într-un oraș din țară, între 20 - 30 septembrie, cu organizarea unei expoziții locale și prezentarea de conferințe publice cu caracter vulgarizator; chestiuni organizatorice (biroul Asociațiunii, calitatea de membru, etc). Asociațiunea s-a dovedit deschisă față de toți aceia care se ocupau cu o ramură teoretică sau aplicată a științelor, față de alte societăți (inclusiv Astra).

Au văzut lumina tiparului aproape integral lucrările primelor două congrese, și doar în mică măsură ale ultimelor două. Lipsa de fonduri a împiedicat această tradiție, astfel încât doar presa cotidiană sau unele note strecurate prin diverse reviste științifice mai permit cercetătorului de astăzi să reconstituie istoricul Asociațiunii. Avem așadar la dispoziție volumele primelor două congrese cu comunicările ce s-au publicat (mai puține decât cele expuse): 54 respectiv 124, și care pot fi consultate. Pentru celelalte congrese putem da doar numărul acestora (numai titlurile câtorva au apărut în presă): 37 la

congresul 4, 127 la congresul 5, 7 la congresul 6, 43 la congresul 7. Cea mai mare parte a acestora erau de strictă specialitate.

De un interes deosebit s-au bucurat conferințele, unele dintre acestea fiind publicate fie în reviste, fie ca broșuri. Doar conferințele de la congresul 7 au fost publicate în volumul acestuia. Redăm în continuare autorii și titlurile lor:

La congresul 1:

dr. Hurmuzescu: *Telegrafia fără sârmă*. (Publicată în **Arhiva**, XIII (1902), **3** și **4**, p. 124-146.

La congresul 2:

prof. Gr. Crețu: *Ochire asupra literaturii științifice române până la 1830*.

La congresul 3:

1. Ilie Bărbulescu: *Cum ar trebui îndrumată chestiunea macedo-română*.

2. prof. univ. D. Alexandrescu: *Legiuirile române vechi asupra jocurilor de noroc și în special al celui de cărți*.

La congresul 4:

1. Șt. Hepites: *Activitatea solară și meteorologia*.

2. ing. C. Chiru: *Rectificarea râurilor și irigațiuni*.

3. dr. Gh. Marinescu: *Acțiunea radiului asupra țesuturilor și aplicațiile lui medicale*.

4. dr. Hurmuzescu: *Radioactivitatea, ionizarea și noile teorii asupra constituției materiei*.

5. dr. Drăgescu: *Nemurirea sufletului*.

6. dr. Teodor Mironescu: *Bazele științifice ale alimentației*.

7. chimist Minovici: *Grafologia judiciară*.

8. agronom Căruntu: *Bacteriologia agricolă*.

La congresul 5:

General Brătianu: *Secția militară de la Expoziție*.

La congresul 6:

1. Dimitrie Onciul: *Dezvoltarea noastră culturală de la 1859 la 1909*.

2. G. Nicoleanu: *Progresul realizat în viticultură*.

La congresul 7:

1. ing. Ion Ionescu: *Navigabilitatea râului Dâmbovița*.

2. I. Al. Brătescu-Voinești: *Pe marginea cărților*.

3. Th. Speranția: *Elemente egiptene în basmele românești*.

4. G. Scraba: *Strat și substrat economic*.

5. econom D. Georgescu: *Necredința și cauzele ei*.

6. Gh. Țițeica: *Oamenii de știință și amatorii de știință*. (Publicată și în **Natura** VII(1911-1912), p. 17-25).

La congresul 8:

1. Gh. Țițeica: *Despre cultura științifică*. (Publicată în **Natura**, VIII(1912-1913), p. 16-27).

2.G. Scraba: *Viața popoarelor*. (Publicată în broșură, 1912).

3. dr. Gh. Marinescu: *Rostul medicinei sociale în prosperitatea și progresul popoarelor*.

4. C. Rădulescu-Motru: *Însemnătatea filosofiei pentru formarea spiritului științific*.

5. Șt. Hepites: *Manifestațiuni astronomice la Galați*. (Publicată sub titlul: *Determinări fizice la Galați*, în **Buletinul Societății române de geografie**, XXXVI (1915), p. 854-856).

6. dr. Stănculeanu: *Orbirea și prevenirea ei în România*.

7. Elena Bacaloglu: *Răspândirea cunoștințelor relativ la românii din țările latine*.

8. Eugenia de Reus-Ianculescu: *Femeia română și politica*.

9. D. Panaitescu: *Istoria Galaților și comerțul lui de astăzi*.

De remarcat că printre conferențieri apar și nume de femei (la congresul 8), iar la congresul 7 - prezentatoare de comunicări. Acest fapt este remarcat de **dr. Istrati** care, la închiderea lucrărilor aceluși congres, a spus "Doresc, domnilor, ca femeia română să sintetizeze cât mai larg inițiativa noastră, căci o națiune care se bazează numai pe bărbat, este ca națiunea turcească, care vedeți că se pierde; noi avem nevoie ca alături cu bărbatul, femeia să dea țării tot ce poate". Tot la acel congres, **Gh. Munteanu - Murgoci** a caracterizat mai bine scopul Asociațiunii: lupta pentru propășirea și răspândirea științelor în țara noastră, cuprinzând pe toți cei care cultivă știința și distingându-se de celelalte asociații științifice și literare, deoarece caută să răspândească cunoștințele câștigate în laboratoare, cabinete de lucru, spitale, și oriunde se cercetează natura, omul și viața, în masa cea mare a poporului. Este un merit pentru omul de știință de a pătrunde misterele naturii, dar este un mai mare merit de a răspândi și de a face accesibile aceste descoperiri în masa cea mare la noi.

Unele expuneri au fost prezentate drept comunicări, deși ele depășeau cadrul secțiunii respective sau erau de interes general. Cităm dintre acestea:

dr. C. I. Istrati: Din istoricul dezvoltării cunoștinței științelor pure și a aplicațiilor acestora în Țările Române.

Ștefan Hepites: Climatologia Iașilor.

Cât privește răspândirea științelor, ea s-a făcut fie prin conferințe de popularizare (în 1911 este creată **Universitatea populară, Spiru Haret** și **dr. C. I. Istrati** fiind vicepreședinții ei, iar în 1913, Societatea "**Prietenii Științei**", cu **Șt. Hepites** președinte de onoare și **Gh. Țițeica** președinte activ), fie prin reviste de cultură științifică (**Natura**, 1905-1948, fondator **Gh. Țițeica, Albina**, 1897 - , fondator **Spiru Haret, Revista științifică "V. Adamachi"**, 1910-1949, fondator **I. Simionescu, Ziarul științelor și călătoriilor**, 1912-1948, fondator **Victor Anestin**). Printre societățile care au realizat răspândirea științelor în perioada interbelică, amintim: **Ateneul popular Tătărași - Iași**, **Ateneele populare**, **Societatea "Tinerimea Română"**, **Extensiunea universitară** la Cluj, **Liga contra prejudecăților**.

Secțiunile congreselor începute cu: (1) matematică, (2) științe fizico-chimice, meteorologie, (3) științe naturale, (4) medicină, (5) geniu civil și militar, fie s-au diversificat pe parcurs, prin participarea unui număr mai mare de societăți și instituții științifice, fie s-au regrupat. În proiectul de statute al Asociațiunii prezentat de **dr. Istrati** în ședința generală a Societății române de științe din 28.martie/ 10 aprilie 1910, se stabilesc următoarele secțiuni: (1) matematică, mecanică, astronomie; (2) geniu civil și militar; (3) fizica și aplicațiunile sale; (4) fizica globului, meteorologia și geografia; (5) chimia și aplicațiunile sale; (6) mineralogia, petrografia, geologia și paleontologia; (7) botanica și silvicultura; (8) zoologia și zootehnia; (9) anatomia, fiziologia și morfologia; (10) antropologia și arheologia; (11) agronomia; (12) igiena și medicina publică; (13) științele medicale relative la om; (14) medicina veterinară; (15) odontologia; (16) farmacia; (17) economia politică și statistica; (18) pedagogia și învățământul.

În afara comunicărilor de strictă specialitate, în cadrul congreselor s-au prezentat și unele de interes național: *Compoziția chimică a petrolului românesc, Secetele din România, Distribuirea geologică a zonelor petrolifere din România, Despre caracteristica alimentației țaranului român, Compoziția chimică a unor plante și produse de la noi, Apele minerale, Pelagra, Profilaxia medicamentoasă a malariei, Starea pădurilor de la noi, Încercare de înmulțire a unor pești prin fecundare artificială, O problemă geografică cu privire la văile Ialomița și Mostiștea, Mersul reconstruirii viilor din regiunea Odobeștilor*, iar la congresul 3 s-a constituit o comisie care să intervină la guvern pentru ameliorarea situației din ospiciile de alienați. De asemenea, la congresul 7 s-a constituit **Asociația clerului ortodox din România** afiliată Asociațiunii, iar la congresul 8, Asociațiunea s-a decis să numească o comisie care să studieze navigabilitatea Siretului.

La congresul 5, **dr. C. I. Istrati** arată că pe lângă realizări, mai sunt multe de îndreptat pe toate tărâmurile: trustul arendașilor străini care ar trebui nimicit, exportul petrolului, în loc să ne folosim de el pentru a dezvolta industria națională. *Asociațiunea nu are numai menirea de a dezlega problemele științifice, ci și pe aceea de a studia toate chestiunile sociale și economice privitoare la țară.*

Congreșele Asociațiunii au început cu câte un Te-Deum, ca să nu se creadă că știința întoarce spatele religiei strămoșești. În cuvântările sale la congresele 1,2 și 7, **dr. C. I. Istrati** a făcut referiri la problema știință - religie: "Să nu uităm că prin credința noastră nestrămutată în Dumnezeu, neam și religia strămoșească ne-am păstrat atât de miraculos în vremurile de grea cumpănă. (...) Religia și știința pot converge spre aceeași țintă, sunt aceeași credință" (congresul 1). "Știința e religia adevărului, progresului neconținut și neșarmurit; ea duce tot mărind închipuirea noastră, până în fine, într-un moment vom putea concepe creatorul și opera sa. Iată religia adevărată, numai prin ea vedem că materia și viața sunt în constantă evoluțiune. Numai prin ea vom avea dezlegarea misterelor creațiunii. (...) Știința e religia viitorului! Ea ne duce la

adevărată credință. Prin ea numai, Dumnezeu va putea fi înțeleasă în toată măreția ei. (congresul 2). La congresul 7, la secțiunea cultului, în chestiunea armoniei dintre știință și religie, spune: "Va veni o vreme când oamenii de știință vor fi preoții omenirii. (...) Religia trebuie să evolueze spre a fi în curentul ideilor generale și să mai modifice din formele care nu mai sunt pentru vremurile de astăzi. Să lupte pentru modificarea calendarului în raport cu știința; să suprimă atâtea sărbători și posturi inutile. Astfel se va stabili definitiv armonia dintre religie și știință".

În privința expozițiilor, chiar dacă acestea au fost introduse doar la congresul 2 prin statut, menționăm că la primul congres, din plafonul aulei Universității din Iași atârna un pendul Foucault pentru demonstrarea rotației Pământului, iar expoziția de la congresul 2 a devansat adoptarea statutului. Aceasta a fost amenajată la Institutul de chimie organică, Splaiul Magheru 2, și a cuprins 12 secțiuni, urmărind scopul ca guvernul și opinia publică să-și poată da seama în mod mai practic și mai amănunțit despre mișcarea noastră culturală în genere și despre lucrările făcute în laboratoarele Statului sau ale particularilor. S-a realizat cu concursul unui mare număr de societăți și instituții științifice și colaboratori individuali, la închiderea ei atribuindu-se 42 diplome de onoare și 779 medalii de aur, argint, bronz, mențiuni și pentru colaboratori. Tot atunci, **dr. C. I. Istrati** a fost decorat cu "Coroana României în grad de mare ofițer" și a propus regelui organizarea unei Expoziții generale române cu ocazia împlinirii în 1906 a 1800 de ani de la cucerirea Daciei de către împăratul Traian și a 40 de ani de domnie regală statornică. La congresul 3, din cauza mijloacelor restrânse, nu s-a putut deschide expoziția regională, se pare că la fel s-a întâmplat și la congresul 4. La congresul 5 s-a vizitat Expoziția națională al cărei comisar general a fost **dr. C. I. Istrati**, la congresul 6 s-a organizat expoziția școlilor primare și profesionale din județ, la congresul 7 - expoziția regională cu 10 secțiuni, iar la congresul 8 - expoziția de vite și expoziția culturală și industrială (la Palatul administrativ).

Asociațiunea a acordat titlul de membri de onoare lui: **B. P. Hasdeu** și **N. Grigorescu** în 1906; de membri asociați lui: **I. Al. Brătescu - Voinești**, **V. Drăghiceanu**, **C. Ghica**, **I. Simionescu**, și de membri corespondenți unor personalități locale, în 1911. Medalia și diploma de onoare a fost acordată orașului Odobești, iar diploma de onoare - orașului Focșani în 1909, orașului Târgoviște și județului Dâmbovița în 1911.

Congresele au avut în program excursii și vizite: la mormintele marilor înaintași de la cimitirul Eternitatea (congresul 1); pe Valea Prahovei (congresul 2); la carierele de piatră de la Canara, la instalațiile pentru exportul petrolului, la tunelul care leagă portul cu căile ferate; vizionarea experienței cu o barcă de salvare (congresul 3); la parcul Romanescu din Craiova (congresul 4); la Mărășești, cu vizitarea fabricii de produse chimice și a fabricii de zahăr, și la Odobești (congresul 6); la mănăstirile Viforâta și Dealu, la mina de lignit de la Valea Rea și la Pucioasa - Pietroșița (congresul 7); la noul bazin al Brateșului,

arsenalul marinei, șantierul naval Feric, stabilimentele industriale și comerciale din port; la carierele de piatră de la Turcoaia (congresul 8).

În onoarea congresiștilor s-au dat spectacole de teatru, spectacole școlare sau concerte, congresele încheindu-se cu câte un banchet.

Academia Română a ținut legătura cu Asociațiunea (de altfel președinții congreselor erau membrii ei), fiind reprezentată la congresele 4 și 5 de **Ion Kalinderu**.

Seria congreselor din perioada antebelică se încheie cu congresul din 1912, Asociațiunea cunoscând un reviriment în 1934 prin așa zisul "al 8-lea congres al Asociației române pentru înaintarea științelor" (deci titulatura ei este modificată, iar numerotarea congresului se repetă), ținut la **București** între **29 aprilie - 2 mai**. A avut ca președinte pe **Ludovic Mrazec** (1867-1946), membru titular al Academiei Române din 1905, de 3 ori președinte și de 2 ori vicepreședinte al ei, și ca secretar general pe **Octav Onicescu** (1892-1984), membru titular al Academiei Române din 1965. A întrunit un număr impresionant de societăți științifice - 33 - și de participanți - aproximativ 500, care au prezentat 300 de comunicări. În prima zi a congresului s-au vizitat muzee, expoziții, Societatea de radio și Palatul telefoanelor. În 30 aprilie a avut loc inaugurarea congresului cu participare regală, zi în care s-a dezvelit monumentul lui **Gheorghe Munteanu - Murgoci** la Institutul de Geologie de la șosea, și s-a depus o jerbă la statuia **dr. C. I. Istrati** din parcul "Carol". Lucrările congresului s-au desfășurat în 6 secțiuni: matematică, fizică - chimie, științe naturale, istoria științelor, tehnica, învățământul. S-au ținut 6 conferințe, două de către savanți străini, cu următoarele teme:

Pieter Zeeman (laureat al Premiului Nobel pentru fizică în 1902): *Radiațiunea luminii în câmpul magnetic de laborator și în câmpul magnetic solar.*

dr. Francisc Rainer: *Problema raselor umane.*

Victor Vâlcovici: *Noile ipoteze asupra constituției materiei.*

Alexandru Borza: *Starea de azi și probleme viitoare ale protecției naturii în România.*

Émile Borel (membru al Institutului Franței): *Hazardul și determinismul științific.*

dr. Gheorghe Marinescu: *Lumina și viața.*

Dintre ideile cuprinse în cuvântările de la congres, reținem dezideratele expuse de **Ludovic Mrazec**: 1. Crearea unui institut care să vină în ajutorul laboratoarelor, în acest sens făcând un apel la întreprinderile economice pentru sprijinirea cercetării. 2. Înființarea unui "consiliu național de cercetări", organ îndrumător și consultativ al statului.

Acest congres, care a adunat pe cei mai iluștri oameni de știință de la noi din acea perioadă, a fost cântecul de lebadă al Asociațiunii; ea a dispărut, imprimând în istoria noastră culturală personalitatea fondatorului ei, marele patriot **dr. C. I. Istrati**, și strădaniile sale pentru progresul științei românești, pentru culturalizarea maselor, în timp ce societățile similare din Anglia, S.U.A

și Franța dăinuie și astăzi. Readus în atenția contemporanilor de acad. Mircea D. Banciu (*Academica* 15, iunie, 2003) printr-un medalion comemorativ care se încheie cu "un gând filosofic" al savantului, încheiem scurta expunere cu acest citat din cuvântarea sa de la congresul din 1903: "Trebuie, în fine, ca cerul frumos al României să servească observațiilor astronomice, pentru care avem catedre cu învățământ teoretic, creându-se un observator special pe colinele de la Voila de lângă Câmpina, în legătură cu un observator pe Bucegi și cu cel astronomic militar și cel meteorologic din București", care evidențiază preocuparea savantului și pentru dezvoltarea acestei științe la noi.

Istoricul Asociațiunii schițat aici, ar putea constitui subiectul unei dizertații de licență în istoria științei, care să scoată la lumină mai pregnant o pagină remarcabilă din istoria noastră cultural-științifică. În acest sens, bibliografia care urmează ar putea fi de un real folos.

Bibliografie

1. **Asociațiunea română pentru înaintarea și răspândirea științelor. Congresul de la Iași din anul 1902. Darea de seamă, discursurile și comunicările ce s-au făcut.** București, Imprimeria Statului, 1903, LX + 664 p.
2. **Asociațiunea română pentru înaintarea și răspândirea științelor. Congresul și Expozițiunea de la București. Anul 1903. Darea de seamă, discursurile și comunicările ce s-au făcut.** București, Imprimeria Statului, 1908, CLV + 1554 p.
3. **Asociațiunea română pentru înaintarea și răspândirea științelor. Congresul de la Târgoviște. Darea de seamă, conferințe, comunicări, expozițiunea regională.** București, Tip. "Cooperativa", str. Belvedere 6, 1912, 99 p.
4. **Al VIII-lea Congres al Asociațiunii române pentru înaintarea și răspândirea științelor. Desbaterile Congresului farmaciștilor din România. Ținut la Galați, în 4, 5, 6 și 7 octombrie 1912.** București, Institutul de arte grafice "Speranța", str. Pătrașcu – Vodă 3, 1912, 94 p.
5. **Albina.** Revistă enciclopedică populară, București, V(1901-1902), p. 925-926; VI (1902-1903), p. 1358-1361; XII (1908-1909), p. 1364; XIV (1910-1911), p. 1178-1180; XV (1911-1912), p. 2001-2002.
6. **Universul,** cotidian enciclopedic de informație, București, 28, 29, 30 septembrie și 1 octombrie 1905; 9, 11, 13, 14, 15, 16, 17, 20, 21, 22, 23 și 24 septembrie 1906; 22, 23 și 24 septembrie 1909; 25, 26, 27 și 28 septembrie 1911; 6, 7, 8, 9 și 10 octombrie 1912; 26, 28, 29, 30 aprilie, 1, 2, 3 și 4 mai 1934.
7. Murgoci, G., *Expoziția Asociației române de știință*, în **Calendarul Minervei** pe 1904, p. 97-103.
8. Ionescu, Ion, *Elie Radu, președinte al "Asociațiunii române pentru înaintarea și răspândirea științelor"*, în **Buletinul Societății Politehnice**, București, 47(1933), 2, p. 139-143.
9. Murat, I. St., *Al V-lea congres al Asociațiunii române pentru înaintarea și răspândirea științelor. București, 7/20 Septemvrie - 1/14 Octomvrie 1906*, în **Natura.** Revistă științifică de popularizare, II (1906-1907), p. 19-24; 48-51.
10. *Fondul dr. Constantin Istrati, Biblioteca Națională, Secția Colecții speciale.*
11. Jianu, Ion și George Vasiliu, **Dr. C. I. Istrati**, Ed. Științifică, București, 1964.

12. Poni, Petre, și dr. C. I. Istrati, *APEL Membrilor Asociațiunii Române pentru înaintarea și răspândirea științelor, societăților române cu caracter cultural sau economic, membrilor corpului didactic, presei române, și oamenilor cu dor de mersul înainte al țării și neamului*, în **Arhiva științifică și literară din Iași**, XIX(1908), p. 450-452.
13. Atanasiu, Ion, *Geologia la al VIII-lea Congres al Asociației române pentru înaintarea științelor (A.R.P.I.S.)*, în **Revista științifică "V. Adamachi"**, Iași, XX(1934), p. 206.
14. Hurmuzescu, prof. dr., *Un congres general al Societății române de științe*, în **Natura**, Revistă pentru popularizarea științei, București, XXIII (1934), 4, p. 1-4.
15. Mateescu, Cristea, *Dare de seamă asupra celui d'al VIII-lea congres al "Asociațiunii Române pentru Înaintarea Științelor" în Buletinul Societății Politehnice*, București, 48 (1934), 6, p. 541-546.
16. Mihăilescu, V., *Congresul Societății Române pentru înaintarea științelor. Secția geografică*, în **Buletinul Societății române de geografie**, București, tomul 53 (1934), p. 386-391.
17. Onicescu, Octav, *Asociația de științe din România*, în **Memorii**, vol. II, Ed. Științifică și Enciclopedică, București, 1984, p. 149-150.
18. **Dimineața**, 1, 3 și 4 mai 1934.
19. Rusu, Dorina N., **Istoria Academiei Române în date (1866-1996)**, Ed. Academiei Române, 1997.
20. Dan, Petre, **Asociații, cluburi, ligi, societăți. Dicționar cronologic**, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1983.
21. *L'Association française pour l'avancement des sciences*, în **Grand dictionnaire universel du XIX-ème siècle**, par Pierre Larousse, tome 16, p. 243.
22. *British Association for the Advancement of Science*, în **Encyclopaedia Britannica** (1972), 4, p. 230.
23. *American Association for the Advancement of Science*, în **Encyclopaedia Americana** (1995), 1, p. 679.

Comment [C1]: •